

Kratka šola umetne intelligence

Urban Golob, 10.11. 2025

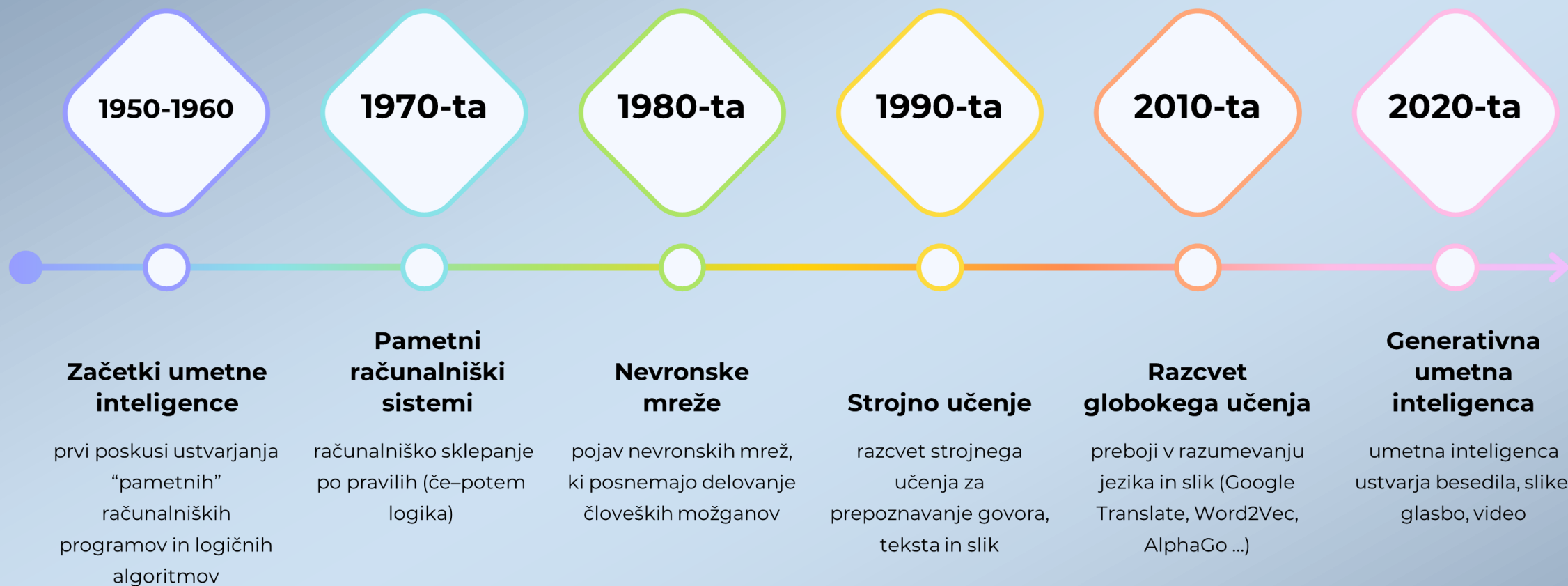
Kaj je umetna inteligenca?

Tehnologija, ki računalnikom omogoča, da simulirajo človeško inteligenco in opravljajo naloge z učenjem in prilagajanjem.

Vir: ustvarjeno z umetno inteligenco (Midjourney, maj 2023).

Umetna inteligenca skozi čas

Področja uporabe umetne inteligence

Medicina: analiza podatkov za odkrivanje bolezni, napovedovanje poteka in razvoj zdravil...

Kemija: modeliranje molekul, napovedovanje lastnosti in razvoj materialov...

Robotika: samodejno učenje, prepoznavanje predmetov, ljudi in okolja...

Izobraževanje: prilagojene vsebine, ocenjevanje znanja, pogovorni roboti...

Finance: prepoznavanje prevar, algoritmično trgovanje, napoved tržnih trendov...

Logistika: optimizacija poti, zalog in skladiščnih procesov...

Pravo: analiza dokumentov, napovedovanje sodnih izidov, odkrivanje napak v pogodbah...

Področja uporabe umetne inteligence

1. Harvard Art Museums (ZDA)

Imagga also suggests **breakfast** and **celebration**.

Machine Generated Data

Tags

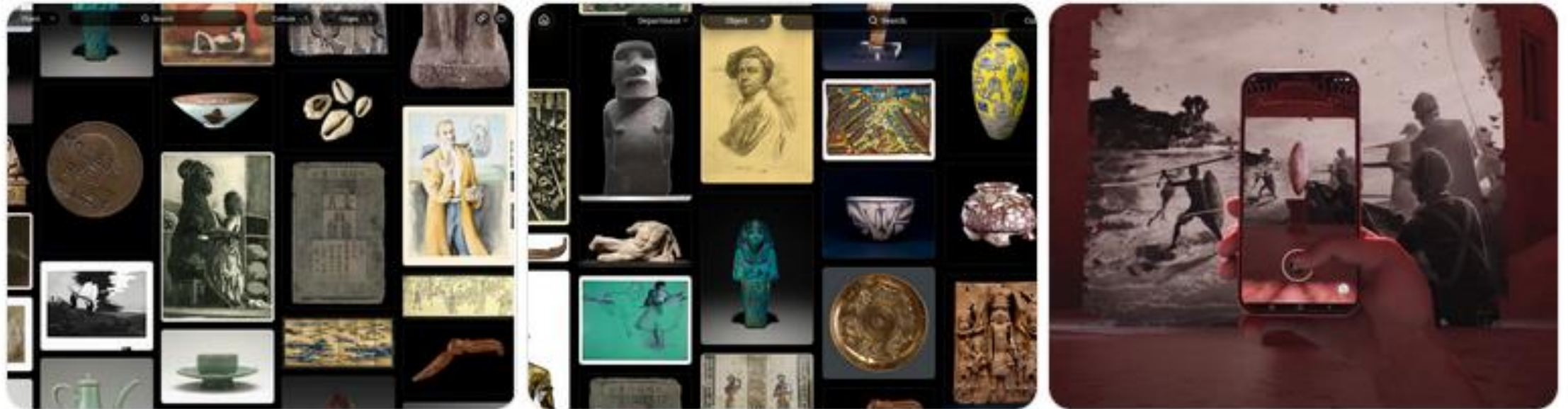
Amazon	Clarifai	Imagga
Diagram 97.1	painting 99.4	vintage 71.3
Map 97.1	picture frame 99	grunge 67.4
Painting 90.1	art 99.3	old 81.4
Art 90.1	vase 97.4	texture 59.2
Plot 90	people 90.8	antique 33.8
Atlas 72.7	empty 90.8	aged 48.1
	album 95.9	

- Projekt “AI Explorer”: muzejske ekipe uporabljajo računalniški vid in velike jezikovne modele za avtomatsko kategorizacijo, označevanje, opisovanje in interpretacijo umetniških del.

AI Explorer +2

Področja uporabe umetne inteligence

2. British Museum (Velika Britanija)

- Projekt **"The Living Museum"**: spletna aplikacija, kjer lahko obiskovalec "klepeta" z razstavljenimi predmeti iz zbirke muzeja ($\approx 1,2$ milijona predmetov) zahvaljujoč UI, ki interpretira podatke o predmetih in odgovarja na vprašanja. Museums + Heri...

Področja uporabe umetne inteligence

3. Carnegie Mellon University Human-Computer Interaction Institute + CaixaForum Valencia (Španija)

- Projekt **NoRILLA**: izobraževalna razstava, kjer UI pomaga otrokom sodelovati v interaktivnih eksperimentih v muzeju v Valencii. hcii.cmu.edu

Področja uporabe umetne inteligence

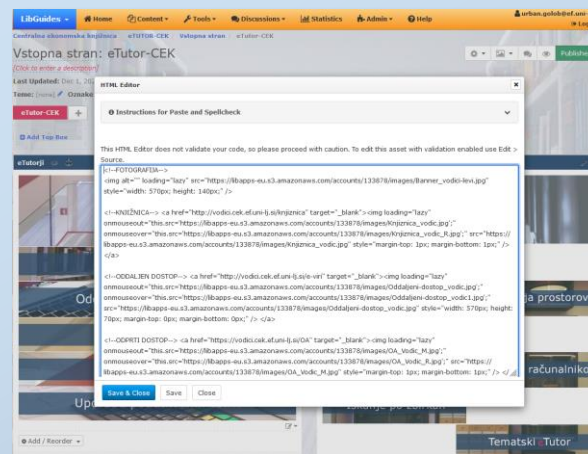
- **Helsinki Central Library Oodi (Finska):** aplikacija Obotti – sistem priporočanja knjig na osnovi umetne inteligence - <https://ai.hel.fi/en/oodis-book-recommendation-service-obotti/>
- **National Library of Finland:** orodje Annif – odprtokodna rešitev za avtomatizirano indeksiranje predmetnih oznak - <https://annif.org/>
- **National Library Board Singapore (NLB):** projekt StoryGen – generativna AI aplikacija za pripovedovanje zgodb v knjižničnem prostoru - <https://www.aboutamazon.sg/news/aws/reimagining-classic-tales-and-the-library-experience-with-generative-ai-on-aws>

Področja uporabe umetne inteligence

- [Personalizacija](#) (uporaba priporočilnih sistemov, ki temeljijo na prejšnjih izposojah)
- [Virtualni pomočniki](#) (npr. chatbot vodniki, pomoč pri iskanju informacij)
- [Digitalizacija](#) (npr. OCR za pretvorbo fizičnih knjig v digitalno obliko, prepoznavanje ročno napisanega besedila – HTR)
- [Analiza podatkov](#) (analiza podatkov o uporabi knjižničnega gradiva)

Uporaba umetne inteligence v CEK

- Urejanje besedil, prevajanje, pisanje povzetkov, analiza dokumentov, generiranje novih idej...
- Izdelava slikovnega gradiva (prezentacije, promocijski material, različne objave...)
- Optimizacija spletnih vodičev (LibGuides) s HTML in CSS kodami
- Izdelava makrojev (Power Point, Word, Excel...)
- Spletna soba pobega

Generativna umetna inteligenca (GenAI)

Kaj počne?

Ustvarja nove vsebine – besedilo, slike, zvok, video, kodo. Temelji na velikih jezikovnih modelih (LLM) in specializiranih generativnih modelih.

Vir: ustvarjeno z umetno inteligenco (Midjourney, februar 2024).

Veliki jezikovni modeli (LLM)

1. [ChatGPT](#) (OpenAI): Chatbot, ki temelji na GPT-modelih; omogoča pisanje, povzemanje, prevajanje, ustvarjanje vsebin in pogovor v naravnem jeziku.
2. [Gemini](#) (Google): Googlov multimodalni LLM (naslednik Barda); združuje besedilo, slike, zvok in video v eni platformi.
3. [Claude](#) (Anthropic): znan po poudarku na varnosti, razumljivosti in etičnem ravnanju umetne inteligence.
4. [Perplexity AI](#) (Perplexity AI, Inc.): Iskalnik z umetno inteligenco, ki odgovore dopolnjuje z viri, citati in sprotnim iskanjem po spletu.
5. [Microsoft Copilot](#) (Microsoft + OpenAI): temelji na OpenAI-jevem modelu GPT, vključen neposredno v pisarniška orodja (Office) in brskalnik Edge
6. [NotebookLM](#) (Google): povzemanje in razlaga vsebin iz lastnih dokumentov, personalizirano učenje

Struktura dobrega poziva (prompt)

1. **VLOGA:** Postavi se v vlogo / obnašaj se kot ... – novinar, računovodja, poet, knjižničar/ka, trener, prevzemi stil / glas določene organizacije ali znamke
2. **CILJ:** napiši esej, kodo, recept, analiziraj tekst, pripravi povzetek, ustvari sliko / pripravi PowerPoint / analiziraj datoteko (PDF, Excel, CSV ...)
3. **STIL PISANJA:** formalno, neformalno, ustvarjalno, prijazno, resno, humorno, prilagodi stil glede na občinstvo (npr. otroci, raziskovalci, bralci družbenih omrežij...)
4. **FORMA / OBLIKA:** v obliki tabele, HTML kode, alinej, kot PowerPoint osnutek, e-poštno sporočilo, povzetek PDF dokumenta, scenarij...

DOBER POZIV = DOBER ODGOVOR

ChatGPT – primeri pozivov

Poziv: Prevedi naslednji odlomek iz 16. stoletja v sodobno slovenščino in ohrani pomen.

Primož Trubar
Proti zidavi romarskih cerkva

(odlomek)

Pred osemindvaseti lejti, tedaj kedar sem v Loki per Radočaju farmošter bil, je bila gori nad Kompolom v vinogradih ena baba; ta se je svetila inu pravila, de s. Sebastijan inu s. Roh vsako nuč k ni prideta, ž no govorita inu velita, de se nima na tim hribu nad Kompolom inu Šemačino ena cerkov sturi inu sezida; aku tiga ne dejo, taku hočta čez te ludi inu čez živino tak pomor inu žlize poslati, de malu ludi inu živine žive ostane; onadva tudi hočta vse vinograde inu pole s točo pobiti. Takim babskim hudičevim marinem so ti preprosti ljudje verovali, inu zdajci od lesa inu iz desak sture eno kapelico inu začno undu mašovati, živino inu drugu blagu ofrovati inu perpravlati kamine h timu zidanu. Ampak jest sem takimu zidanu inu ofrovanu močnu super pridigal inu govoril; za tiga volo so mene hoteli ti farmani na Šemačini bíti, de sem od nih moral pobegniti. Natu pošlem mujga vikarja, gospud Jerneja Rugelna, h ti babi inu pustim vprašati, v kateri uri inu v kakovi štalti ta dva svetnika k ni hodiťa; natu je ona djala, ob pulnoči vselej dva lipa črna moža k ni prideta. H timu je gospud Jernej rekel: "Nekar ne pravi, de sta črna, temuč de sta bela, zakaj ti zcludji

so črni, svetniki so beli." Ona odgovori: "Ja gospud, jest hočo reči, de sta bela."

Glih taku ena druga baba je hotela imejti, de bi se bila ta tretja cerkov gori na Bruniki per tih Trijeh kralih zidala. Blizu mujga rojeniga domu per Rastčici je ena cerkov Dvice Marije, kir se pravi na Silevici. Undu se je tudi vsem ludem vejdeča kurba, tej so djali Šavleča Katerina, inu ena vduva Margeťa Hudakončevka inu en muj stric Gregor Trubar malinar – le-ti tri so se tudi veden svetili inu pravili, koku se nim Divica Marija perkazuje inu hoče imejti, de se na Silevici ni en nunski klošter sezida. S tejm pravlenem so tudi h ti cerkvi dosti gvanta inu živine perpravili. Od tiga so farji inu cehmojstri dobru lebali inu per tim hud konec vzeli: farmošter te iste cerkvi je od sujga svaka ubijen, cehmoštre so Turki ujeli, mujga strica Gregorja je enu drivu ubilu, Hudakončevka je v Ah hodejoč – nišče ne vej, kej oli koku – umrla. Glih taku ta cerkov na Sveti gori per Gorici je tudi od ene zcludijeve babe gori prišla inu te druge cerkve na gorah skoraj vse.

H timu farji, škofi inu nekateri gospudje melče, zavolo kir od tacih malikovih ofrov imajo dosti mesa h kuhanu. Oli zcludi nje, kir h taki pregrehi inu golufiji melče, super ne pridigujo inu ne branijo, bode tudi kuhal v tim peklu vekoma, aku prave pokure inu per pravim času ne dejo.

Vir: <https://eucbeniki.sio.si/slo1/2481/Proti%20zidavi%20romarskih%20cerkva.pdf>

ChatGPT – primeri pozivov

Seveda — tukaj je prevod odlomka Primoža Trubarja *Proti zidavi romarskih cerkva* v sodobno slovenščino, z ohranjenim pomenom in slogom:

Primož Trubar – Proti zidavi romarskih cerkva (sodobni prevod)

Pred osemindvajsetimi leti, ko sem bil župnik v Loki pri Radočaju, je nad Kompolom v vinogradih živel neka ženska. Trdila je, da se ji prikazuje sveti Sebastijan in sveti Rok, ki naj bi ji vsako noč prihajala in govorila, naj se na hribu nad Kompolom in Šemačino zgradi cerkev. Če tega ne bi naredili, naj bi po ljudeh in živini poslali kugo in pomor, da bi le malo ljudi in živali preživel, poleg tega pa bi s točo uničila vinograde in polja. Takim ženskam, ki jih zapelje hudič, so preprosti ljudje verjeli. Zato so začeli zbirati les in denar za kapelo, pripravljali vino in drugo blago za zidavo.

Ko sem izvedel, sem pri pridigi ljudi svaril, naj ne nasedajo takim vražam in ne zidajo cerkve zaradi izmišljenih prikazovanj. Poslal sem svojega pomočnika, gospoda Jerneja Rugelna, da bi ugotovil, katera ženska širi te laži. Ta mu je odgovorila, da ji sveti Sebastijan in Rok res prihajata ponoči, a ko jo je vprašal, kakšna sta, je rekla: »Eden je črn, drugi pa bel.« – »Nikar ne govori tako,« ji je rekel, »svetniki niso črni, ampak beli.« Ona pa mu je odvrnila: »Gospod, hotela sem reči, da je tisti, ki je lepši, bel.«

Podobno je neka druga ženska hotela sezidati cerkev na Brunikih pri Treh kraljih, blizu mojega rojstnega kraja Raščice. Trdila je, da se ji prikazuje Devica Marija in zahteva, da se na tistem mestu postavi cerkev, ki naj bi se imenovala »na Silevici«. Ta ženska je bila znana kot čarovnica in prevarantka. Z njo so sodelovale še druge: Katarina Šavleča, vdova Margareta Hudakončeva in moj stric Gregor Trubar, mlinar. Tudi oni so govorili, da se jim prikazuje Devica Marija in jim naroča, naj sezidajo cerkev ali celo samostan.

Zbrali so veliko darov, hrane in vina za zidavo cerkve. A ko so farji in menihi vse to dobili, so jih prevarali in obogateli. Končalo se je slabo: župnik tiste cerkve je bil ubit, menihi so padli v turško ujetništvo, moj stric Gregor je umrl na poti, Hudakončeva pa v Ahu – nihče ne ve, ali jo je kdo ubil ali je umrla sama.

Enako se je zgodilo s cerkvijo pri Sveti gori pri Gorici. Tam so prav tako blodne ženske prepričale ljudi, da je treba zidati cerkev, in od takrat so se take prevare razširile skoraj po vseh gorah.

Tudi danes mnogi farji, škofje in gospodje molčijo, ko ljudje pri maši darujejo malike, meso in kuhano hrano. Ne svariyo jih, temveč jedo in pijejo z njimi. Zaradi tega bodo skupaj z njimi v peklu večno kuhani – pravi božji ogenj jih ne bo pustil v miru, ker se v pravem času niso spreobrnili.

Želiš, da naredim še kratko razlago vsebine in pomena (npr. Trubarjev namen, kritika vraževerja, slogovne značilnosti)?

ChatGPT – primeri pozivov

Odlično — tukaj je **razlaga vsebine, pomena in slogovnih značilnosti** Trubarjevega odlomka *Proti zidavi romarskih cerkva*:

Vsebina odlomka

V besedilu Primož Trubar opisuje resnične ali domnevne dogodke iz časa, ko je bil župnik v Loki pri Zidanem Mostu. Takrat so po različnih krajih nastajale **romarske cerkve**, pogosto zaradi pripovedi žensk, ki so trdile, da so jim ponoči prikazovali svetniki ali Devica Marija in jim naročali zidavo.

Trubar opisuje več takih primerov:

- **pri Kopolju in Šemačini**, kjer naj bi svetnika Sebastijan in Rok zahtevala zidavo cerkve,
- **pri Treh kraljih in pri Raščici**, kjer se je ženski prikazovala Devica Marija,
- **pri Sveti gori**, kjer so ljudje prav tako nasedli blodnim ženskam.

V vseh teh primerih Trubar pokaže, da so **verovanja v prikazovanja in "čudeže"** posledica **nevednosti, vraževerja in zavajanja**, včasih pa tudi **pohlepnih namenov farjev in menihov**, ki so izkoristili darove vernikov.

Trubarjev namen in sporočilo

Trubar se s tem spisom ostro postavi **proti zidavi romarskih cerkva**, ki temeljijo na "vračjih in babjih blodnjah".

Njegovo glavno sporočilo je:

- **vera ne sme temeljiti na vraževerju**, lažnih prikazovanjih in praznoverju;
- **duhovniki, ki to dopuščajo ali izkoriščajo**, bodo kaznovani;
- **prava vera izhaja iz Božje besede**, ne iz ljudskih govoric in čudežev;
- **verniki naj uporabljajo razum in Sveto pismo**, ne pa slepo sledijo vražam.

Gre za tipično **reformacijsko misel**, ki spodbuja osebno vero, branje Svetega pisma in kritiko cerkvene prakse, ki temelji na strahu, denarju in praznoverju.

Slogovne značilnosti

- Trubar piše v **živem, pripovednem slogu**, pogosto uporablja **resnične kraje in ljudi**, kar daje besedilu dokumentarno težo.
- Uporablja **pogovorni jezik** tistega časa, z narečnimi izrazi in arhaizmi (npr. *baba*, *čehmošter*, *živine*, *blagu ofrovati*).
- Pogosto vključuje **dialoge**, da pokaže naivnost ali dvoličnost oseb.
- Stil je **moralno-poučen in polemičen** – Trubar neposredno obtožuje duhovščino in "babje vraže".
- V zadnjem delu prevzame ton **sodne napovedi**: grešniki bodo v peklju »kuhani v lastni omaki«, ker so zavajali ljudi.

Zgodovinski pomen

Ta odlomek je dragocen dokument o:

- **ljudski veri in vraževerju v 16. stoletju**,
- **Trubarjevem reformacijskem boju** proti zlorabam Cerkve,
- ter o **zgodnji slovenski prozi**, ki je že imela jasen namen: **izobraževati, razsvetljevati in opozarjati**.

ChatGPT – primeri pozivov

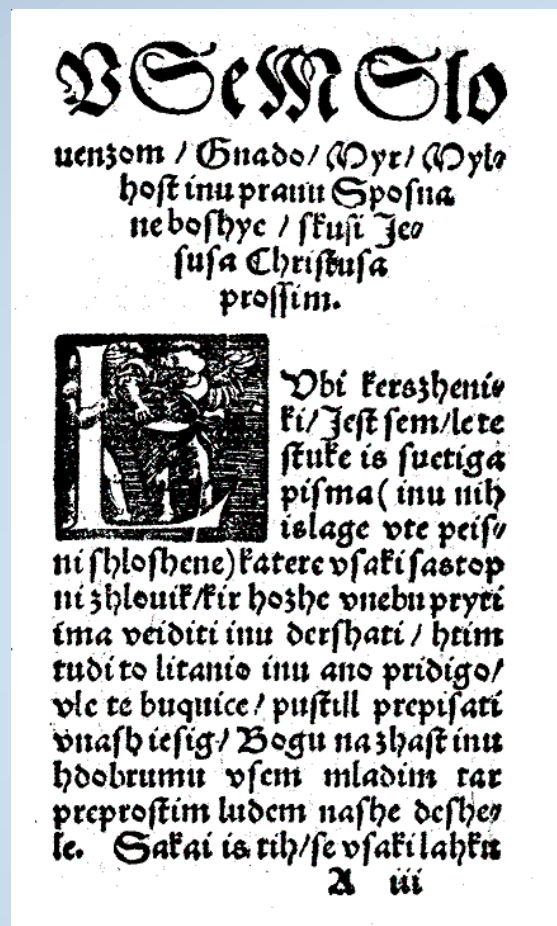
generiraj sliko, ki predstavlja prizor iz tega odlomka

Vir: ustvarjeno z umetno inteligenco (ChatGPT, november 2025).

ChatGPT – primeri pozivov

Poziv: Prevedi to besedilo iz nemške gotice v sodobno slovenščino in pojasni pomen arhaičnih izrazov.

ChatGPT – primeri pozivov

To, kar si priložil, je stran iz Trubarjeve knjige "Abecednik" (1550) ali ene izmed njegovih zgodnjih nabožnih publikacij, napisanih v stari slovenski gotici z mešanico nemških in slovenskih izrazov.

Takšna pisava in jezik zahtevata kombinacijo paleografije in jezikoslovne interpretacije, saj še ne gre za "nemško gotico", ampak za zgodnjo slovensko protestantsko pisavo v gotičnem tisku.

preveri če gre res za abecednik

Ta stran ni iz Trubarjevega *Abecednika* (1550), ampak iz njegove knjige „Catechismus“ (Katekizem), prav tako iz leta 1550.

W E M S L O

uenzom / Gnado / Wyr / Wyla
host inu prauu Spofna
ne boshye / skusi Jez
susa Christusa
prossim.

Ubi krazhenio
ki / Jest sem / lete
stuke is suctiga
pisma (inu nih
islage vte peis/
ni shloshene) Katere vsaki sastop
ni zhlouit / kir hozhe vnebu pryti
ima veiditi inu dershati / hrim
tudi to litanio inu ano pridigo/
vle te buquice / pustill prepisati
vnash iesig / Bogu nazhast inu
hdozbrumu vsen mladim tar
preprostim ludem nashe deshe
le. Sakai is rih / se vsaki lahke
A iii

ChatGPT – primeri pozivov

📖 Transkribirano besedilo (v latinično pisavo)

(rekonstruirano iz več zgodnjih izdaj Trubarjevih knjig)

Vsem slovencom, gnado, myr in mylost, host inu praui spoznanie bozhye, skus Jesu Christiusa prosim.

Ubi kerstheniu ki Jesu sem lete skuz te suetiga pisma inu nich izlage vre prishloshene, katero vsaki sapostni zhloulik kir hoshe vnebu pryeti ma vedit inu derzhati.

Htem tudi to litanu inu ano pridigo de te bugizie pustiti prepisati vinashe Iesusa bogu nashast inu hdoobrum vsem mladem tar preprostim ljudem nashe desheli.

Sakai ta ti vselu vasti lahshe.

💬 Prevedeno v sodobno slovenščino:

Vsem Slovincem želim milost, mir in ljubezen ter pravo spoznanje Boga po Jezusu Kristusu.

Kjer se uči, da je Jezus Kristus resnično prišel po Svetem pismu in ne po človeških razlagah;
to naj spozna vsak vernik, ki želi biti sprejet v nebesa,
in naj to ve in drži.

Zato sem želel tudi to liturgijo in pridigo o božjih stvareh prepisati,
v čast Jezusu in Bogu, v korist vsem mladim in preprostim ljudem naše dežele,
da bo ta vera lažje razumljiva vsem.

📖 Pojasnila arhaičnih izrazov:

Arhaični izraz	Današnji pomen	Opomba
gnado / myr / mylost	milost, mir, ljubezen	pogosto uvodno voščilo v protestantskih spisih
host inu praui spoznanie bozhye	pravo spoznanje Boga	“host” pomeni hrepenenje, željo
skus Jesu Christiusa	po Jezusu Kristusu	“skus” = preko, po
kerstheniu	krščanstvo, vera	iz nem. <i>Christentum</i>
suetiga pisma	Svetega pisma	stara oblika “svetega”
nich izlage vre prishloshene	ne po človeških razlagah	“nich” = nič, “izlage” = razlage
bugizie	božje stvari	danes bi rekli “božanske zadeve”
pustiti prepisati	dati prepisati, izdati	v smislu objaviti besedilo
hdoobrum	v prid, v korist	star izraz za “v dobro”
desheli	dežele	arhaična oblika “dežela”
vselu vasti lahshe	lažje razumljivo vsem	“vselu” = vsemu, “vlasti” = ljudem

ChatGPT – primeri pozivov

Vir: <https://museums.si/sl-si/Domov/Zbirke/Predmet?id=517758>

ChatGPT – primeri pozivov

izpiši tekst na sliki

ZBOR SLOVENSKEGA DELAVSTVA V TRBOVLJAH

v spomin na 50-letnico zmage delavstva nad Orjuno

bo v soboto, 1. junija 1974, ob 10,30

pred delavskim domom v Trbovljah osrednja slovenska proslava.

Slavnostni govor bo imel Stane Dolanc, sekretar izvršnega biroja predsedstva Zveze komunistov Jugoslavije.

Po slavnostnem govoru in kulturnem programu bomo pred delavskim muzejem v Trbovljah odkrili spomenik spopadu delavcev z Orjuno.

Spopad, ki ga je vodila Komunistična partija Jugoslavije, bil je prvi množični oboroženi boj slovenskega delavstva proti razrednemu sovražniku in je pomenil začetek dolge poti slovenskega delavstva pod vodstvom Komunistične partije Jugoslavije v borbi za narodno osvoboditev in vlogo, ki jo danes ima v samoupravni socialistični skupnosti Zveze komunistov Slovenije in Jugoslavije.

Delavci in občani!

Sodelujte množično na zboru slovenskega delavstva v Trbovljah!

Štab za pripravo proslave

ob 50. obletnici zloma Orjune v Trbovljah

ChatGPT – primeri pozivov

SI / EN

Museums.SI

Info

Iskanje

MUZEJI IN GALERIJE RAZSTAVE IN DOGODKI ZBIRKE PEDAGOŠKE AKTIVNOSTI PRISPEVKI AVTORJI VIRTUALNE RAZSTAVE SMS

Oklic

Zasavski muzej Trbovlje

Oklic: Za delo igradnjo postojanke 18.9.1944.

Vir: <https://museums.si/sl-si/Domov/Zbirke/Predmet?id=513691>

ChatGPT – primeri pozivov

Aufruf!

Der FÜHRER hat die notwendigen Maßnahmen über den Bau einer Grenzstellung im Süden und Osten der Steiermark angeordnet, damit der Untersteiermark die Möglichkeit des Ausbaus wirtschaftlich übertragenen Der Ausbau ist mit allen Kräften in kürzester Zeit durchzuführen.

Zur Erfüllung des FÜHRERAUFTRAGES rufe ich die Bevölkerung der gesamten Steiermark auf.

Der Einsatz erfolgt durch kurzfristige Niederzwingerpflichtige, Arbeitswillige und alle mobilisierbaren Frauen ab dem 16. Lebensjahr bis zu den Männern im 60. Lebensjahr. Die Arbeit zur Arbeit wird angeordnet durch die deutschen Dienststellen.

Die gesamte steirische Bevölkerung muss an dieser Maßnahme mithelfen, soweit sie in der Lage ist, ein Werkzeug in die Hand zu nehmen, einen Stein zu tragen, Erde zu bewegen, oder in irgendeiner Weise an der Verteidigung unserer Heimat mitzuarbeiten.

Es darf kein Haushalt, kein Bauer, kein Arbeiter und keine Steirerin fehlen. Jeder hat an seinem Platz zu stehen und mitzuhelfen, damit unsere Heimat vor dem Bolschewismus gerettet wird.

Steirer! Steirerinnen! Wenn wir dem FÜHRER und uns selbst nicht untreu werden, dann wird am Ende unseres Ringens nur der Sieg stehen.

Graz, am 26. September 1944

Gauleiter Dr. Siegfried Ueberreither

Oklic!

FÜHRER je odredil, da se takoj začnejo potrebna dela za gradnjo obrambne črte na jugu in vzhodu Štajerske, da se tako spodnji Štajerski omogoči gospodarska prednost. Gradnja naj se opravi z vsemi silami v najkrajšem času.

V svrhu izpolnitve Führerjevega naloga pozivam prebivalstvo vse Štajerske.

Vpoklicani so vsi moški, sposobni za delo, od 16. do 60. leta starosti, ter vse mobilne ženske od 16. leta dalje. Delo bodo določale nemške oblasti.

Vse prebivalstvo Štajerske mora pri tej nalogi sodelovati, kolikor je le mogoče: kdor zna delati z orodjem, nositi kamen, premikati zemljo ali kakorkoli drugače pomagati pri obrambi naše domovine.

Ne sme biti niti ene hiše, niti enega kmeta, niti enega delavca in niti ene Štajerke, ki bi manjkali. Vsak mora stati na svojem mestu in pomagati, da bo naša domovina rešena pred boljše vizmom.

Štajerci! Štajerke! Če bomo zvesti FÜHRERJU in sami sebi, bo konec našega boja samo zmaga.

Graz, dne 26. septembra 1944

Gauleiter Dr. Siegfried Ueberreither

ChatGPT – primeri pozivov

kdo je Gauleiter Dr. Siegfried Ueberreithe

Dr. Siegfried Ueberreither (1908–1959) je bil **avstrijski nacistični politik**, ki je med drugo svetovno vojno deloval kot **Gauleiter (nacistični pokrajinski voditelj)** za **Štajersko (Steiermark)** in imel ključno vlogo pri **nacistični okupaciji Spodnje Štajerske (Untersteiermark)** — torej dela današnje **severovzhodne Slovenije**.

♦ Kratka biografija:

- **Rojen:** 2. januarja 1908 v Salzburg, Avstrija.
- **Izobrazba:** doktor prava (Univerza v Gradcu).
- **Član NSDAP:** od leta 1931.
- Po nemški priključitvi Avstrije (Anschluss) leta 1938 je hitro napredoval v **nacistični hierarhiji**.
- Leta **1940** je postal **Gauleiter in Reichsstatthalter** (deželni glavar) **Štajerske**, torej najvišji civilni in politični predstavnik Hitlerjeve oblasti na tem območju.

♦ Vloga v okupirani Sloveniji:

Po nemški okupaciji leta 1941 je bil **glavni politični voditelj okupirane Spodnje Štajerske**, kamor so spadala mesta kot **Maribor, Celje, Ptuj, Slovenska Bistrica, Žalec, Velenje** ipd.

- Vodil je **prisilno germanizacijo slovenskega prebivalstva**,
- **izgon več kot 80.000 Slovencev**,
- ter **naselitev Nemcev iz drugih območij** (t. i. "Volksdeutsche").
- Bil je tudi odgovoren za **repressalije in poboje** proti odporiškem gibanju (Osvobodilni fronti).

♦ Po vojni:

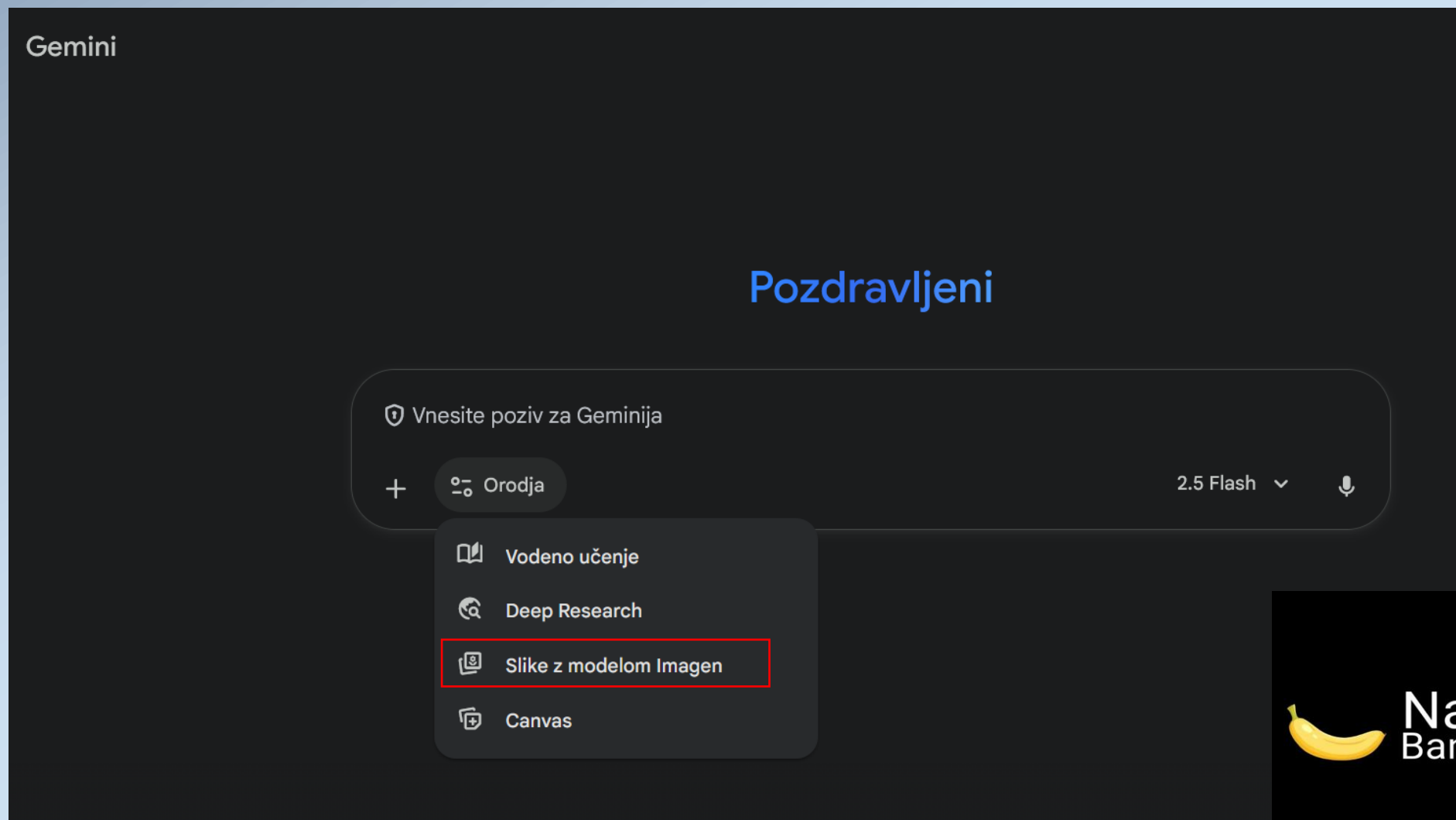
Po letu 1945 je pobegnil, vendar so ga **britanske obla** **prijele**. Bil je **izročen Avstriji**, vendar **nikoli ni bil sojen** zaradi vojnih zločinov.

poišči njegovo fotografijo

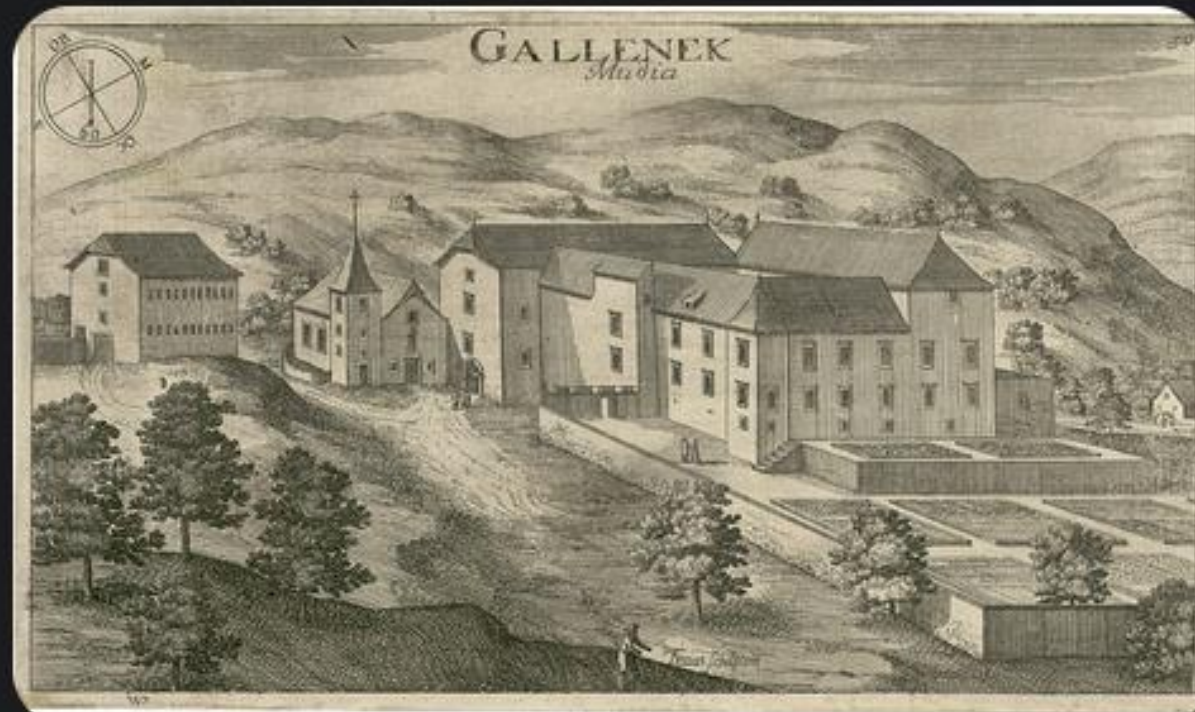

Tukaj je nekaj fotografij Siegfried Ueberreither-ja, nekdanjega nacističnega voditelja za Reichsgau Steiermark. Če želiš, lahko poiščem tudi visoko ločljivostno fotografijo v arhivu (npr. Bundesarchiv) in ti posredujem povezavo.

Gemini – primeri pozivov

Gemini – primeri pozivov

iz priložene risbe ustvari fotografijo

Gemini – primeri pozivov

Seveda, tukaj je fotografija, ustvarjena iz priložene risbe:

Gemini – primeri pozivov

obnovi fotografijo in jo naredi barvno

Gemini – primeri pozivov

Seveda, tukaj je obnovljena in pobarvana fotografija:

Gemini – primeri pozivov

v ozadje dodaj gozd

Seveda, tukaj je fotografija z dodanim gozdom v ozadju:

Gemini – primeri pozivov

Seveda, tukaj je fotografija, kjer se osebe smeji:

Gemini – primeri pozivov

Vir: <https://www.theatlantic.com/photo/2025/03/photos-the-final-days-of-world-war-ii-in-germany/682021/>

Gemini – primeri pozivov

na levo stran dodaj še enega vojaka, nebo naj preletavajo letala

Seveda, tukaj je fotografija z dodanim vojakom na levi strani in letali, ki preletavajo nebo:

Gemini – primeri pozivov

nebo naj bo bolj realistično z oblaki

Seveda, tukaj je fotografija z bolj realističnim nebom in oblaki:

Gemini – primeri pozivov

Gemini – primeri pozivov

odstrani drevesa pred stavbo

Seveda, tukaj je fotografija stavbe brez dreves v ospredju:

Perplexity AI – primeri pozivov

Poziv: Kako se umetna inteligenca uporablja v slovenskih knjižnicah, muzejih ali arhivih? Navedi konkretne primere projektov in pri vsakem dodaj povezavo do vira ali članka.

Uporaba AI v muzejih

- Srečanje o uporabi umetne inteligence v muzejih in arhivih je bilo načrtovano za november 2025 v Zgodovinskem arhivu Ljubljana. AI se v muzejih uporablja za digitalizacijo dediščine, interaktivne ogleda in analizo kulturnih vsebin, na primer v gledališki dediščini. Ti projekti vključujejo uporabo AI za množično digitalizacijo in predstavljanje vsebin na inovativne načine [knjiznicarske-novice +2](#)

AI v arhivih

- Slovenska javna arhivska služba uporablja umetno inteligenco za izboljšanje vsakodnevne strokovnega dela, kot so hitra transkripcija, analize zgodovinskih dokumentov in prepoznavanje vzorcev v arhivskih podatkih. S projekti, kot je ERA Chair – Artificial Intelligence for Digital Humanities na Fakulteti za računalništvo in informatiko UL, se razvijajo napredni pristopi za digitalno humanistiko, ki vključujejo AI orodja za analizo besedilnih in zgodovinskih virov. [uni-lj +2](#)

Za podrobnejše informacije in nadaljnje branje o konkretnih projektih so koristni viri:

- Knjižnice in COBISS+: <https://plus.cobiss.net/cobiss/si/sl/bib/search> [journals.uni-lj](#)
- ERA Chair projekt AI4DH na UL: <https://fri.uni-lj.si> [uni-lj](#)
- Informacije o dogodkih o AI v kulturi: <https://knjiznicarske-novice.si> [knjiznicarske-novice +1](#)

Ti primeri kažejo širšo integracijo umetne inteligence v slovenski kulturni in raziskovalni prostor za izboljšanje storitev, arhiviranja in raziskovanja.

[10 sources](#)

10 sources

[knjiznicarske-novice](#)

Praktična uporaba umetne inteligence v knjižnicah = ...

Predvidevajo, da bodo v knjižnici do leta 2026 popolnoma integrirali rešitve, ki temeljijo na umetni inteligenci. Trenutno poteka integracija ...

[uni-lj](#)

Pametne knjižnice: pobudnice razvoja in rasti skupnosti ustvarjanju ali urejanju slik, zvoka, generiranje govora ter ne nazadnje priprava kuriranih seznamov priporočil, tudi knjižnih.2 Umetna inteligenca bo tudi v knjižnicah nosila vse večjo vlogo, s tem ko bos vse večja količina gradiva in virov informacij na volj...

[Blog COBISS](#)

Umetna inteligenca (UI) in knjižničarstvo: ALA 2024

V San Diego (Kalifornija) sta od 27. junija do 2. julija 2024 potekali 143. letna konferenca in razstava Združenja ameriških knjižnic (ALA 2024). Zbralo se je prek 13.500 sodelujočih knjižničarjev, avtorjev, založnikov in drugih strokovnjakov z...

[Knjižniarske novice](#)

UI v kultUri: umetna inteligenca v muzejih, ar...

UI v kultUri: umetna inteligenca v muzejih, arhivih in ...

10. november 2025.

[instagram](#)

Teatrologija s

Teatrologija s pomočjo umetne inteligence in množičenja. Na vodenem ogledu muzeja boste spoznali različne primere gledališke dediščine in ...

Orodja za akademsko delo

[Scinapse](#)

[Semantic Scholar](#)

[Jenni](#)

[Consensus](#)

[Research Rabbit](#)

[Scite](#)

[SciSpace](#)

[Iris.ai](#)

[Elicit](#)

Vsa ta orodja uporabljajo UI za **analizo in povzemanje znanstvenih virov**.

Temeljijo na **preverjenih akademskih bazah podatkov** in zato **navajajo zanesljive reference**.

Pomagajo pri **iskanju, preverjanju in razumevanju znanstvenih vsebin**, brez halucinacij – ponujajo **dokazljivo in sledljivo informacijo**.

Vaja

1. **POZIV:** Kako UI pomaga pri branju in razumevanju starih rokopisov ali tiskov v gotici? Opiši orodja in pristope, ki se uporabljajo v arhivih in muzejih.
2. **POZIV:** Opiši, kako UI pomaga pri digitalizaciji kulturne dediščine v slovenskih knjižnicah, muzejih ali arhivih. Dodaj konkretne primere projektov in pojasni koristi za uporabnike.
3. **POZIV:** Katere so glavne etične dileme pri uporabi UI v kulturnih ustanovah (knjižnicah, muzejih, arhivih)? Dodaj, kako se te dileme rešujejo v praksi.
4. **POZIV:** Kdo je avtor umetniškega ali besedilnega dela, če ga ustvari UI? Pojasni, kako se to ureja v praksi v kulturnem sektorju (knjižnice, muzeji, založništvo) in ali obstajajo pravne smernice.
5. **POZIV:** Katere so priložnosti in tveganja uporabe UI pri avtomatskem ustvarjanju metapodatkov v knjižnicah ali muzejih?

NotebookLM (Google)

Pametni pomočnik, ki uporablja UI za analizo, povzemanje in iskanje informacij **v lastnih dokumentih**.

Prednost: deluje znotraj uporabnikovih gradiv, ne po spletu.

Unikatnost: zagotavlja varno, zanesljivo in personalizirano raziskovanje na podlagi preverjenih virov.

NotebookLM (Google)

The screenshot displays the NotebookLM web application interface. At the top, the 'NotebookLM' logo is on the left, and a 'Nastavitve' (Settings) button with a gear icon is on the right. Below the logo, there are four tabs: 'Vse' (All), 'Moje beležnice' (My notebooks), 'Izpostavljene beležnice' (Featured notebooks), and 'Deljeno z mano' (Shared with me). The 'Izpostavljene beležnice' tab is currently selected. To the right of the tabs are three buttons: a checkmark, a grid icon, and a hamburger menu icon, followed by a 'Najnovejše' (Newest) dropdown menu and a '+ Ustvari novo' (Create new) button.

Under the 'Izpostavljene beležnice' section, there are four featured notebook cards:

- Umetnost in kultura**: William Shakespeare:..., 26. apr. 2025 · 45 virov
- Potovanje**: Vodnik za ljubitelje znanosti ob obisku..., 12. maj 2025 · 17 virov
- The Economist**: Svet, ki nas čaka v letu 2025, 7. jul. 2025 · 70 virov
- Google Research**: Kako znanstveniki povezujejo genetik..., 8. jul. 2025 · 16 virov

A 'Pokaži vse' (Show all) button with a right arrow is located below these cards.

Below the featured notebooks is the 'Nedavne beležnice' (Recent notebooks) section. It contains four notebook cards:

- A card with a blue circle containing a white plus sign and the text 'Ustvari novo beležnico' (Create new notebook). This card is highlighted with a red rectangular border.
- An 'Untitled notebook' card with a notebook icon, dated 10. nov. 2025 · 0 virov.
- A 'Deljenje znanja med sodelavci' (Sharing knowledge among colleagues) card with a yellow heart icon, dated 22. avg. 2025 · 4 viri.
- Another 'Untitled notebook' card with a notebook icon, dated 6. nov. 2025 · 0 virov.

NotebookLM (Google)

 NotebookLM ×

Dodajanje virov Odkrivanje virov

Viri omogočajo, da NotebookLM svoje odgovore utemelji na informacijah, ki so za vas najpomembnejše.
(Primeri: trženjski načrti, gradivo za tečaje, zapiski o raziskavah, prepisi sestankov, prodajni dokumenti ipd.)

Nalaganje virov
Povlecite in spustite ali [izberite datoteko](#) za nalaganje

Podprte vrste datotek: PDF, .txt, Markdown, Zvok (npr. mp3), .docx

 Google Workspace
[Google Drive](#)

 Povezava
[Spletno mesto](#) [YouTube](#)

 Lepljenje besedila
[Kopirano besedilo](#)

 Omejitev virov 0/50

NotebookLM (Google)

The screenshot displays the NotebookLM interface with a shared notebook titled "Deljenje znanja med sodelavci". The interface is divided into three main sections: Viri (Sources), Klepet (Conversation), and Studio.

Vir (Sources): This section on the left lists the sources used for the notebook. It includes a search bar and a list of sources, all of which are checked:

- + Dodaj
- Odkrivanje
- Izberi vse vire
- 6 Ways Successful Teams Use Kno...
- Empowering teams: Unleashing the...
- How a Culture of Knowledge Sharin...
- Team knowledge-sharing - Univers...

Klepet (Conversation): The central section shows the notebook's title and a list of 4 sources. The main text discusses the importance of knowledge sharing in organizations, mentioning the need for a culture of knowledge sharing, the role of documentation, and the importance of a consistent documentation process. Below the text are buttons for "Shrani v pripis", "Videopregled", "Zvočni pregled", and "Miselni vzorec".

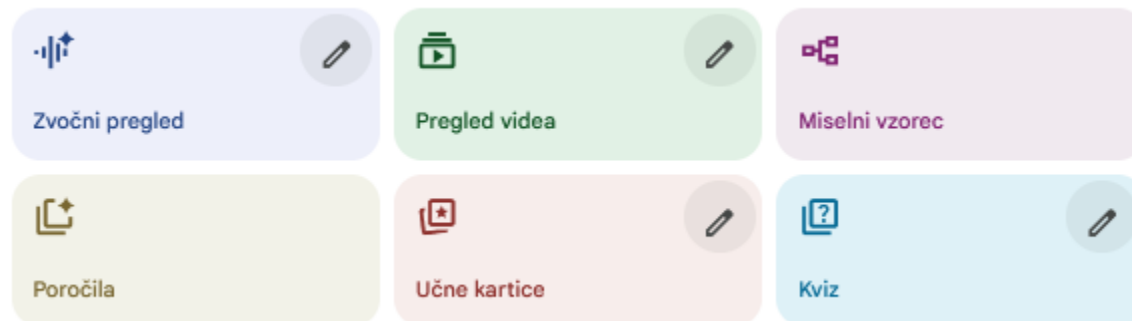
Studio: The right section contains a grid of interactive tools, all of which are highlighted with a red box:

- Zvočni pregled
- Pregled videa
- Miselni vzorec
- Poročila
- Učne kartice
- Kviz

Below the grid, there is a list of recent notebooks and a "Dodaj zapisek" button. At the bottom, a video player is visible, showing a video titled "Silosi, intuicija in AI..." with a progress bar at 00:02 / 17:25.

Vaja - NotebookLM v praksi

1. **Izberite temo:** knjižnice, muzeji ali arhivi (npr. digitalizacija, umetna inteligenca v kulturi...).
2. **Dodajte tri vire:** en dokument (PDF ali .doc), eno spletno stran, YouTube video.
3. **V NotebookLM ustvarite:**
 - zvočni pregled (podcast),
 - povzetek videa,
 - miselni vzorec,
 - kratko poročilo,
 - učne kartice in kviz.

Generativna UI za ustvarjanje slik

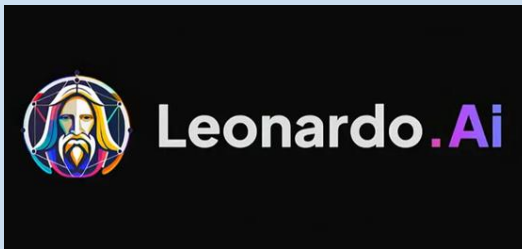
Generativni modeli umetne inteligence **pretvarjajo besedilni opis v sliko** in omogočajo hitro ustvarjanje vizualnih vsebin – od ilustracij in plakatov do realističnih fotografij in umetniških podob.

Vir: ustvarjeno z umetno inteligenco (Midjourney, januar 2024).

Generativna UI za ustvarjanje slik

- Midjourney <https://www.midjourney.com>
- Leonardo AI <https://leonardo.ai/>
- Ideogram <https://ideogram.ai>
- ChatGPT
- MS Copilot
- Gemini

Midjourney

V1

FEBRUAR 2022

V2

APRIL 2022

V3

JULIJ 2022

V4

NOVEMBER 2022

V5

MAREC 2023

V6.1

JANUAR 2024

Midjourney

Poziv: rain falling, lady with umbrella, oil painting, visible brush strokes, palette knife

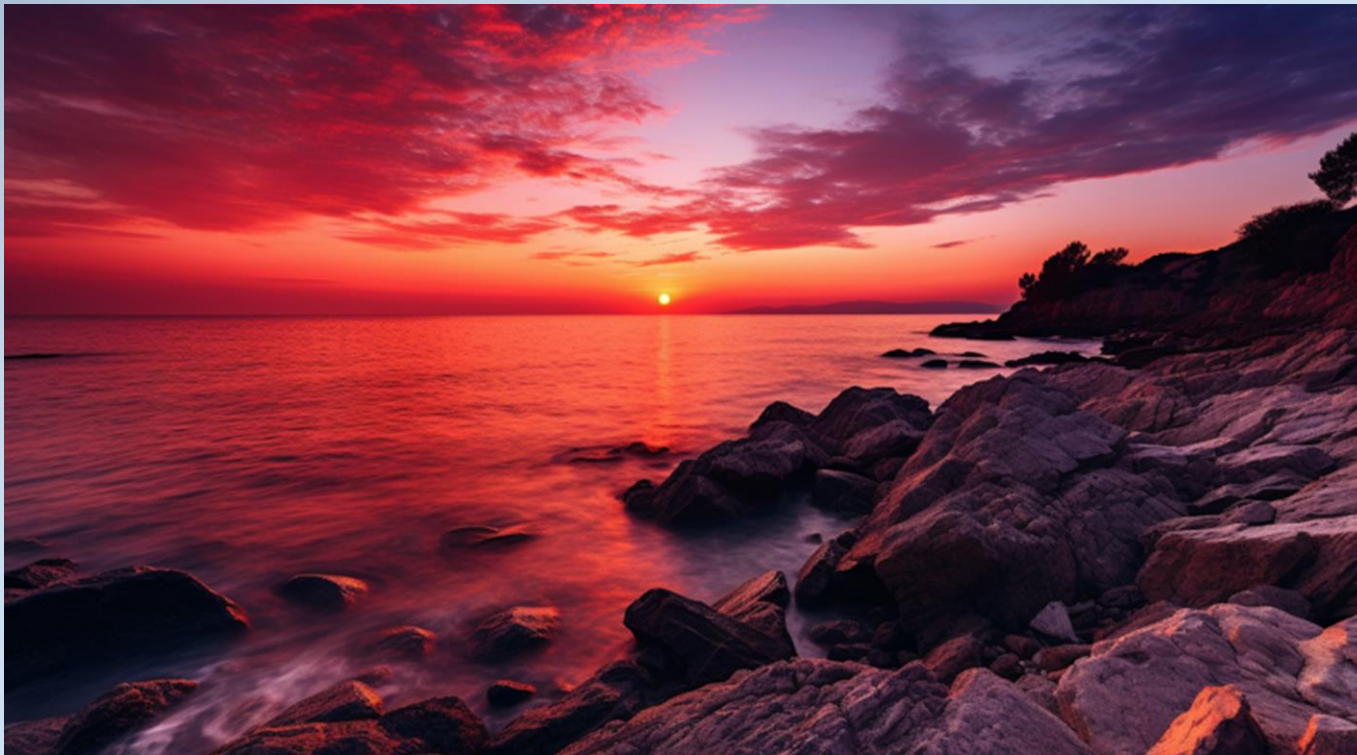
Poziv: rain falling, lady with umbrella, Dali style

Midjourney

Poziv: photography of seaside with beautiful sunset, dark orange, red, violet colors, nikon d750

Midjourney

Poziv: stock photo of a man and women shaking hands after an interview, both wearing suits in an office, well lit, white background, taken with Canon

Poziv: new york cheesecake made from recipe, Sony A7R IV camera, Sony 30mm f/3.5 lens

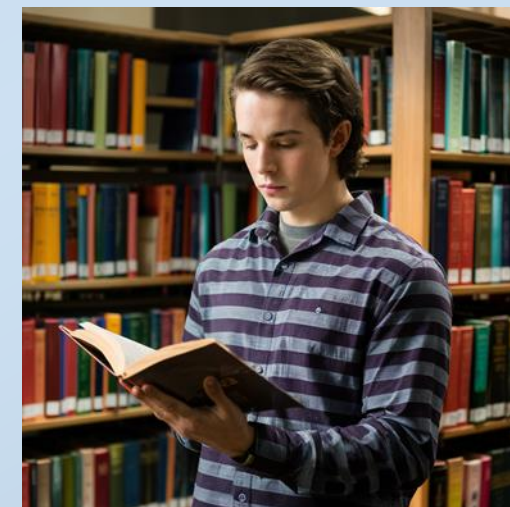
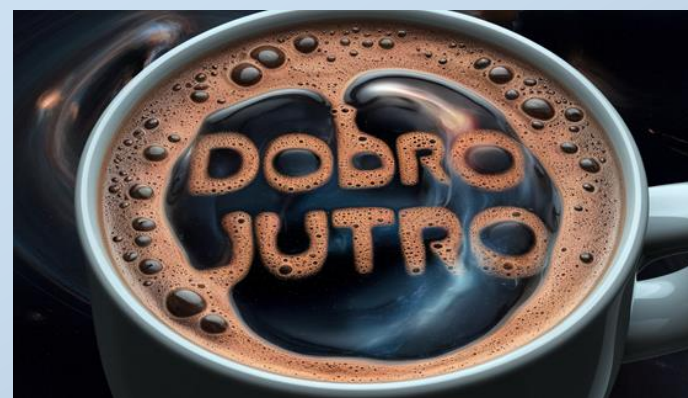

Midjourney

Poziv: instagram photo, beautiful girl from slovenia, smiling, wearing red tee with text "Slovenija"

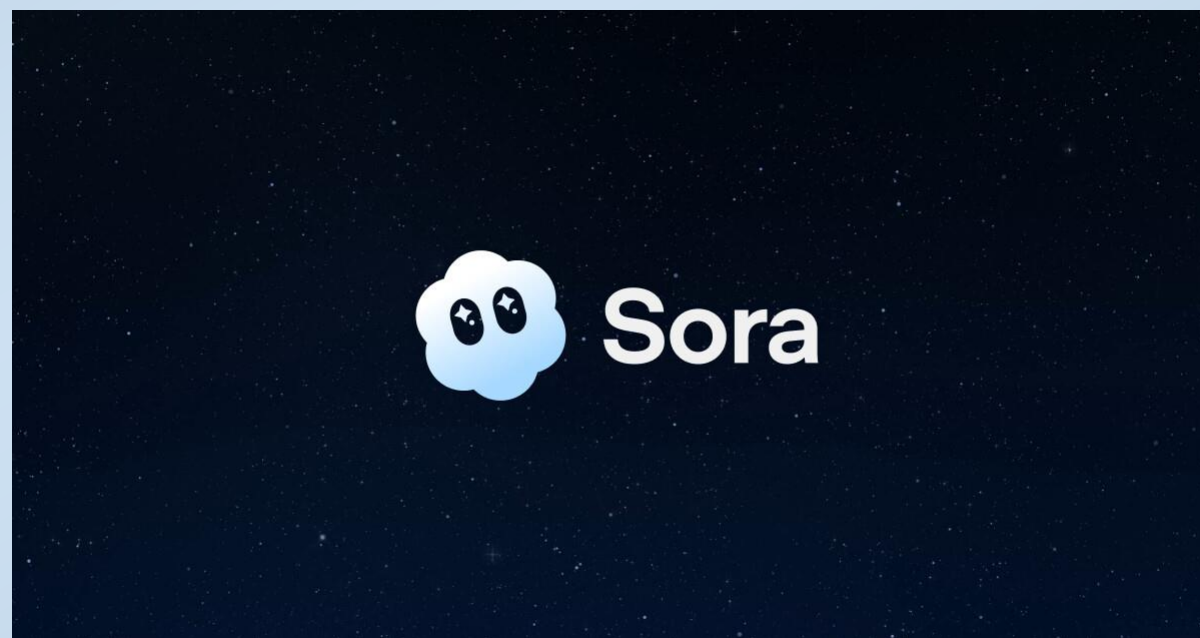

Generativna UI za ustvarjanje videa

- [Sora](#)
- [Runway ML](#)
- [Pika Labs](#)
- [Hailuo AI](#)

Vir: ustvarjeno z umetno inteligenco (Midjourney, december 2023).

-- VIDEO --

Generativna UI za ustvarjanje glasbe

- [Suno](#)
- [Udio](#)
- [AIVA](#)
- [Beatoven.ai](#)

Vir: ustvarjeno z umetno inteligenco (Midjourney, december 2023).

Vir: ustvarjeno z umetno inteligenco (Midjourney, december 2023).

Hvala za pozornost!

urban.golob@ef.uni-lj.si